

El PERMSEA a través dels ulls dels nostres fills

INTRODUCCIÓ

Aquest any 2017, els primers alumnes formats amb el Pla Estratègic de Reforma i Millora del Sistema d'Ensenyament Andorrà (PERMSEA) conclouen el cicle d'ensenyament obligatori. Allò que al seu moment va ser un gran canvi en la manera d'entendre l'ensenyament amb la qual com a pares ens havíem compromès, avui forma part de la rutina escolar. A poc a poc tots ens hem acostumat a altres formes d'ensenyar i d'aprendre.

Hem vist com els nostres fills assimilaven nocions d'una manera diferent, i durant aquest procés d'adaptació ens han anat sorgint dubtes i interrogants, les respostes als quals serveixen per a acostar-nos més a la seva formació escolar. Família, escola i societat són les màximes responsables d'aquesta formació, ja que la manera en què ho fem revertirà directament en la pròpia família, dins de les escoles i, en definitiva, acabarà per configurar la pròpia societat. És una gran responsabilitat.

És per aquest motiu que, ara que es gradua la primera “promoció PERMSEA”, volem aportar el nostre gra de sorra i des d'una crítica constructiva donar forma a un conjunt de reflexions que han sorgit des del nostre col·lectiu, els pares, espectadors de tot aquest procés d'implantació. Les institucions han fet una gran aposta per aquest nou sistema i nosaltres també.

PRESENTACIÓ DE LES TAULES DE REFLEXIÓ

QUÈ FEM

Els pares ens plantegem qüestions que reflecteixen inquietuds comunes i intentem arribar a conclusions que puguin oferir-se com una aportació en positiu. Tot això mitjançant la

visió que els nostres fills i la pròpia experiència en la nostra relació amb l'escola ens aporten.

I ho fem intentant ser una mica ells, els alumnes, perquè en definitiva són ells els protagonistes de tot aquest projecte.

QUÈ ENS PORTA A LA REFLEXIÓ

Una idea ens porta a una o a diverses preguntes. Són les respostes les que conviden a una reflexió individual i, després d'una posada en comú, s'arriba a una o diverses conclusions, o, per què no, a noves preguntes que no tenen encara resposta precisa.

El paper de l'APAEA durant el procés d'implantació del PERMSEA ha estat en gran mesura el de recollir tots aquells dubtes i preguntes freqüents que des del col·lectiu de pares se'ns han fet arribar. En molts casos han estat qüestions coincidents amb les que apareixen en reunions entre tutors i pares any rere any. Com a inici d'aquestes reflexions, hem triat una sèrie de sisidees generals.

Després de diferents trobades i contactes en taules de reflexió preliminars, s'arriba una taula final, configurada per pares amb fills en diferents escoles del Principat, tant de primària com de segona ensenyança, i en diversos nivells (des de sisè de primària fins a quart de secundària). Pares en una franja d'edat a partir dels trenta anys i amb una formació de tipus universitari / grau superior.

LES IDEES

Recull de conclusions en la posada en comú de les nostres reflexions.

1. DIVERSITAT “A L’BAIXA I/O A L’ALÇA”

Considerem que el nou sistema aporta atenció als alumnes amb problemes d'aprenentatge?

I als alumnes que podrien fer més? Atenció “a l'alça”?

Com a idea comuna es destaca la gran atenció que es dona a l'Escola Andorrana en general als nens amb problemes d'aprenentatge. S'intenta personalitzar les necessitats específiques de cada alumne i acompanyar-lo de la manera més adequada en cada cas particular.

No es té la mateixa percepció dels nens que poden donar més de si mateixos. Els alumnes que destaquen en la seva progressió acadèmica estan “poc enfocats a la millora personal i més focalitzats a ajudar els altres”, quan la idea hauria de centrar-se a fer que tots siguin la millor versió d’ells mateixos. Es fan referències als alumnes amb altes capacitats que no reben atenció més específica a la seva diferència. Acaben per convertir-se en alumnes que s’avorreixen, i entenem que això no deixa de ser un altre tipus de dificultat en l’aprenentatge. La desmotivació, per la raó que sigui, és al nostre entendre el primer pas per a allunyar-se de l’educació.

Inicialment, amb el PERMSEA es pensava que això quedaria força resolt, ja que l’alumne no rep classes magistrals tradicionals i planes, sinó que participa de manera activa en l’aprenentatge. Però, en definitiva, depèn de la voluntat del professor atendre aquestes necessitats específiques i donar-los el seu lloc. Entenem que no hauria de respondre a voluntats i sí a pautes marcades de manera general.

2. EN IMPLEMENTAR SITUACIONS GLOBALES, S’HA PRIORITZAT DAVANT DE CONTINGUTS EN EL SENTIT TRADICIONAL (SITUACIONS GLOBALES / CONTINGUTS)

Trobem mancances en el contingut dels aprenentatges?

En què ho notem?

Quines àrees tradicionals pensem que estan més afectades?

S’entén que per implementar les situacions globals cal assumir continguts. En aquest tema, la primera reflexió ens porta a la conclusió que els pares som els primers que ens hem de mentalitzar; aprendre com abans ja no serveix. Els nostres fills treballaran en professions que ara per ara no existeixen. Han de desenvolupar competències que els ajudin a aprendre i assimilar com una eina de vida. No hi ha temps per a tot. I com a pares, ens hi hem d’acostumar.

Ara bé, en alguns casos preocupa si això afectarà a nivells superiors d’educació. Es pensa en concret en coneixements en matemàtiques, o en física i química. Fins i tot en matèries d’aprenentatge tan progressiu com les llengües. Encara no tenim clar, per exemple, com poden aprendre a conjugar els verbs en situacions globals. Hi ha pares que troben escassos els coneixements en geografia i distingeixen entre aprendre’s de memòria les capitals del món o les seves banderes i el fet de situar països en un mapa. Veiem més

dificultats per aprendre determinats coneixements que entenem com a necessaris. Un pare ens posa com a exemple les taules de multiplicar: si bé és imprescindible entendre el resultat de multiplicar 7 per 9, una resposta ràpida només respon al fet d'haver-la memoritzat i donar-la de forma automàtica.

També es pregunten com es constata si han consolidat els coneixements dins de la situació global. La conclusió més general és que “les situacions globals han d'estar farcides de continguts”. Aquí torna a sortir a la llum la importància de la implicació del professor i de l'espai que aquest dona als coneixements tradicionals i la seva manera de consolidar-los dins de la situació global, tot això conscients que són paràmetres generals del sistema educatiu.

S'intueix la importància de “polir” encara més les situacions globals que es treballen actualment. Les situacions globals podrien ser dinàmiques i multidisciplinàries.

El fet que encara no hi hagi cap estudi comparatiu entre els alumnes del sistema anterior i els alumnes formats en el PERMSEA fa que se segueixin sorgint dubtes sobre aquest tema.

3. DEURES: “ELS MEUS FILLS NO PORTEN DEURES”

No porten mai deures?

Cal fer deures?

La idea general que s'aporta és que, si bé porten deures a casa, ho fan de manera puntual, i que la quantitat de deures depèn en gran mesura del nivell que estan cursant. En alguns casos sembla que és treball no acabat a classe. Els pares no veuen els deures com una cosa tangible que poden controlar o revisar, i de vegades acaben amb la percepció que els seus fills “no fan res”.

En general, s'està d'acord amb la forma i el fons de les tasques per fer a casa que s'encarreguen des de l'escola.

Tot i així, es posen sobre la taula algunes puntualitzacions: Sense deures, com es pot crear un hàbit de treball? Poden ser els deures una eina per exercitar la memorització? Si tornem a les reflexions que es desprenen del punt 2 sobre la manca de continguts tradicionals, alguns pares opinen que determinades tasques podrien ser complementades a casa en forma de deures. Fan referència concretament a la part més de memorització de l'aprenentatge, ja que l'objectiu de l'ensenyament també consisteix a tenir coneixements.

També opinen que aquesta “obligació” contribuiria a formar un hàbit de treball independent i autònom per part de l’alumne, necessari en nivells superiors de l’ensenyança. Assenyalen que falta la consciència d’estudiar una mica cada dia en nivells com segona ensenyança, i que hi ha una certa sensació de manca d’objectius per arribar als exàmens.

En el que sí que es posa d’acord la totalitat de la taula és que els deures no s’han d’establir de manera rutinària i diària, sinó més aviat com un complement puntual al treball que des del col·legi i sota el criteri del professor s’estableixi.

4. SEMPRE TREBALLEM AMB IPAD

Hi ha prou control a les aules?

Se senten controlats?

Dependència: n’hi ha més o menys que dels mòbils?

Com no podia ser d’altra manera, el de l’iPad torna a ser un tema controvertit. Com a instrument de treball es valora molt positivament, però es creu que es barreja el seu ús amb el més personal i/o lúdic (xarxes socials i jocs). Es fa en l’entorn escolar i, a més, a casa no es poden posar limitacions gaire estrictes, perquè els nostres fills al·leguen que estan treballant i necessiten usar-lo. Com a pares ens trobem en una petita cruïlla: d’una banda, els experts recomanen limitacions en l’ús de tauletes i mòbils, i de l’altra, es dona una gran dificultat per imposar aquests límits. Per bé que som conscients dels esforços que es fan des de les institucions per limitar les connexions no autoritzades des dels col·legis, els escolars encara continuen connectant-se a jocs i a xarxes socials en horari escolar. Un pare explica l’anècdota de l’enviament per part del seu fill despistat d’un missatge al seu progenitor en horari de classe. Un cop més depèn de la gestió dels professors i de la capacitat de control que aquests puguin tenir.

De tota manera, la percepció general és que l’iPad és objecte d’una regulació en el seu ús per part del mateix procés d’implantació. Els pares més experimentats en el PERMSEA veuen una clara diferència entre el començament del procés i el punt en què ara ens trobem. L’iPad està trobant el seu lloc. Pel que fa a la dependència que pugui provocar en els nostres fills, no veiem gaires diferències amb la que pugui provocar un telèfon mòbil.

L'iPad s'ha convertit en una mena d'enciclopèdia virtual. Ara bé, ens arriba la reflexió següent: "L'iPad és una finestra oberta a la informació, però també pot ser-ho a la desinformació". Tot és qüestió de control.

Una altra inquietud que sorgeix: els formats multimèdia requereixen un tipus d'atenció, concentració, planificació, esforç, diferent del processament de textos, més significatiu i profund; és una tasca molt diferent a embrancar-se en la lectura d'un llibre. Els pares més experimentats aclareixen que els nostres fills continuen llegint llibres, a vegades descarregats en els iPad. Hi ha pares a qui els agrada veure els seus fills amb llibres enquadernats a les mans.

5. TREBALL I FORMACIÓ DEL GRUP COOPERATIU

Com es fan els grups?

Com afecta els alumnes que el grup sigui fix durant el curs?

Els alumnes es consideren valorats pel seu esforç?

Pel que fa a la formació dels grups cooperatius, s'expliquen diverses experiències. El que és bastant coincident és la sensació que, a l'hora de formar aquests grups, es busquen grups de treball equilibrats que facilitin el procés de treball. Ens trobem amb tutors que en l'entrevista ens diuen que en els grups cooperatius hi ha d'haver "de tot". Ens assalta la idea que es tornen a etiquetar els perfils dels alumnes, o sigui, que en un grup hi ha d'haver un perfil d'alumne dels "llestos", que és el que pot exercir de figura intermèdia entre el professori la resta, independentment del rol que li toqui exercir en cada UTE. Són "els que tiren". D'aquí la reflexió del punt 1: "poc enfocats a la millora personal i més focalitzats a ajudar els altres".

Al final es deleguen obligacions de control a aquest tipus d'alumnes, que arriben a "estressar-se" quan el treball d'equip no surt o no aconsegueixen arrossegar algun company que no va al ritme esperat. D'altra banda, un altre perfil d'alumne s'acostuma a una sempre present supervisió, si no del professor, si del "subdelegat", que arriba fins i tot a renyar-lo substituint la figura del professor. Acaba creant conflictes entre ells.

A més a més, fomenta la idea que a l'aula hi ha "llestos" i que, per contraposició, hi ha "totxos", en lloc d'incidir en una idea tan present a la nostra escola avui dia com és la d'ensenyar-los el valor de les intel·ligències múltiples i que tots som intel·ligents de manera diferent i, per tant, vàlids, només que en distintes àrees de treball.

Una altra idea en la qual es coincideix és en el tema dels grups fixos durant tot el curs escolar. Observem que el professor, com a gestor directe de l'aula, té la facultat de refer grups de treball que al seu criteri no funcionen. Però la tendència és deixar grups fixos durant el major temps possible. Els nostres fills funcionen aquí com qualsevol adult: si el grup els agrada no és cap problema; és quan el grup no és del seu grat quan ho interpreten com un càstig, com un "t'aguantes". Ja entenem que la vida serà així, però aprendre és un procés gradual en general i això no hauria de ser diferent. Treballar en grup és difícil per als adults i no ho és menys per als nens, i encara que treballar en grups que no siguin del seu grat també els aporta experiència i aprenentatge, fer-ho durant tot el curs escolar els resulta d'un pes excessiu. No oblidem que el rendiment de l'escolar també depèn en gran mesura del grup i del rol que hi desenvolupin.

Unavegada més el paper del professor i la seva formació com a mediador entre el grup i la supervisió del treball en equip cooperatiu són imprescindibles per al bon desenvolupament del procés. Pel que fa a la valoració del seu esforç, veiem que els professors saben perfectament qui treballa, qui s'esforça, però no sabem si aquest missatge arriba als alumnes. A vegades, el que ells ens transmeten a nosaltres és "a major esforç més exigència, a menor esforç menors expectatives", encara que això sí que sona de veritat a la vida mateixa.

6. ESTAN VERITABLEMENT PREPARATS QUAN ACABEN L'ESO?

Qui avalua el procés?

Qui avalua la implantació?

Hi ha la necessitat d'un observatori?

En aquest aspecte, els pares no disposen de gaire informació. A priori, és més aviat un tema de confiança. Apareixen comentaris del tipus "Vista la trajectòria de l'Escola Andorrana, confiança". Es dona per fet que en finalitzar aquest curs la implantació del PERMSEA fins al final de l'ensenyament obligatori es farà algunamena de prova per assegurar que el nivell dels alumnes és l'esperat. Com a pares i amb els nostres coneixements "domèstics" sobre educació escolar, pensem que ha estat un procés amb una implantació programada i amb uns controls efectuats pel servei d'inspecció, que entenem que ha estat l'encarregat del procés. Implantació i control. Davant d'aquesta reflexió

general sorgeixen alguns dubtes. No seria necessària la creació d'algun tipus d'observatori que avalués la progressió de la implantació pas a pas?

És a dir, si ara estem esperant a valorar els alumnes de quart de segona ensenyança, potser l'existència d'aquest observatori permetria fer-ho en diferents nivells del procés educatiu.

Qui valora de forma externa la pròpia implantació dels continguts que han d'aportar les situacions globals? Qui posa "nota" al sistema?

Valorem molt positivament el nostre sistema educatiu. Cada vegada més ens traiem de sobre els complexos de pertànyer a l'Escola Andorrana i diem en veu molt alta que els nostres fills hi van per elecció i per convicció. Per això entenem que un observatori independent ajudaria de manera objectiva a la millora i a la correcció de determinats aspectes, encara per perfilar. Ha estat i està sent un gran esforç.

I posats a parlar de "notes", un petit apartat per insistir en el tema dels informes finals i la gran dificultat per entendre'ls que té una majoria molt gran de pares. No es demana que es torni a un sistema numèric de puntuació, però caldria cercar una manera més senzilla de comunicar-se amb els pares, que al final acabem sentint-nos una mica "expulsats" del sistema. Som conscients dels canvis, però agrairíem unes facilitats en el nostre procés d'"adaptació".

Un altre tema que ens preocupa és que ens trobem que pares de primer curs de primera ensenyança, per exemple, tenen molt poca informació del que és el PERMSEA i del desenvolupament de tot el sistema educatiu. Una visió de tot el cicle de formació obligatòria seria molt recomanable.

CONCLUSIONS I PROPOSTES

- Creació d'un observatori extern per a avaluar el sistema.
- Donar a conèixer més el nostre sistema educatiu a tots els pares, fins i tot als que no tenen nens implicats en el canvi.
- Pendent de resoldre la diversitat a l'alça.
- Avaluació: més informació de com entendre els informes i com es verifica la consolidació dels coneixements tractats en les situacions globals.

- Com es garanteix un bon coneixement de matemàtiques, física i química i llengües (verbs, normativa...).
- Preocupa que no tinguin hàbits de treball i es creu que hi ha continguts que cal memoritzar. Possibilitat de fer-ho a casa com a deures.
- Cal reforçar el rol de l'educador. Fer uns grups de treball per tal d'aconseguir espais on els nens se sentin integrats i participatius. Ser àgils a l'hora de fer canvis si el grup no funciona. Valorar l'esforç personal de tots.
- Vetllar tots per la no dependència de les eines de treball com els iPad i els mòbils.
- Saber utilitzar la informació que hi ha a les xarxes.

A MANERA DE RESUM

A l'inici de la sessió de treball es va demanar als pares que col·laboraven que escrivissin una frase curta en positiu sobre el nou sistema d'educació i una altra en negatiu. La primera la van escriure amb rapidesa; la segona, en alguns casos també la tenien igual de clara. En altres casos, però, els pares es miraven entre si, buscant paraules amb les quals omplir l'espai en blanc.

El PERMSEA busca treure el millor dels nostres fills, preparar-los per a un món imprevisible en què s'espavilaran d'una manera diferent de la nostra. Intenta que entenguin que la formació i l'aprenentatge no són només un cicle, sinó que han de ser una constant en les seves vides. Els ensenya a treballar en equip d'una manera en què aprenen a necessitar i a ser necessitats, sense problemes. Els inculca un esperit crític, que els ajudarà a formar el seu propi criteri i a resultar menys influenciables. A parlar en públic i a exposar així les seves opinions i els seus treballs, perquè no solament estiguin ben fets, sinó que, a més, ho semblin. És el futur de l'educació, que per als nostres fills és un present.

Però que una cosa sigui bona no vol dir que no sigui millorable. És per aquest motiu que ens dirigim a vostès amb tot el respecte pel seu treball, la seva formació i el seu esforç, a fi d'aportar-los una altra visió. Una visió potser no tan tècnica, ni fonamentada en conceptes pedagògics. Oferim els nostres arguments com a eina de millora en la mesura del possible. Perquè, en definitiva, la nostra visió del sistema no és altra cosa que EL PERMSEA A TRAVÉS DELS ULLS DELS NOSTRES FILLS.